

عکس: رضا مطهریان / ایران

در گفت‌وگو با «ایران اقتصادی» مطرح شد

گفت‌وگو

فرزانه پیری

خبرنگار

«اصلاح موادی از قانون کار» مهم‌ترین خواسته جامعه کارگران بود که در دولت سیزدهم مورد توجه قرار گرفت و لایحه آن توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی سال گذشته تهیه و به هیأت دولت ارسال شد، این لایحه در کمیسیون‌های اختصاصی هیأت دولت در دستور کار قرار گرفت و طبق گفته مسئولان وزارت کار در مرحله تأیید نهایی است. درباره جزئیات و ضرورت اصلاح قانون کار در روزنامه «ایران اقتصادی» با حمید حاج اسماعیلی کارشناس حوزه کار به گفت‌وگو نشستیم که در ذیل مشروح آن منتشر شده است:

ضرورت اصلاح قانون کار را توضیح دهید؟
اصلاح قانون کار را به صورت جدی از سال ۱۳۷۶-۱۳۷۷ در ایران از طرف گروه‌های کارگری، کارفرمایی و دولت مطرح کرده‌ایم، شرکای اجتماعی به این نتیجه رسیده بودند که قانون کار با شرایط جدید، خواسته کارگران، کارفرمایان و توسعه بازار کار نیاز به اصلاح دارد. زمانی که در سال ۱۳۶۹، قانون کار تصویب شد خود کارفرمایان به موضوع قانون معترض بودند اما در مقابل دولت و کارگران اعتراضی به این قانون نداشتند به مرور زمان بعد از ۷ سال، کارگران و دولت به این نتیجه رسیدند که قانون نیازمند بازنگری و اصلاح است. به دلیل اختلاف‌نظرها، تغییر دولت‌ها و عدم هماهنگی دولت و مجلس شورای اسلامی، کمتر به اصلاح این قانون توجه کردیم به قدری که مشکلات زیاد شد، هیچ وقت اصلاح قانون کار عملیاتی نشد هر چند در دولت سیزدهم در این زمینه اقداماتی صورت گرفت و لایحه ارائه شد. اگر بخواهیم یک قانون در کشور تصویب کنیم باید اجماع براساس مستندات و تجربه اجرایی را مورد توجه قرار دهیم تا این قانون به درستی مورد بازنگری و تصویب قرار گیرد. همه

و سیاست‌های خوبی را برای این کشور اجرایی کنیم. اکنون بیش از نیمی از جمعیت کشورمان را زنان تشکیل می‌دهند اما کمتر از ۱۲ درصد از ظرفیت زنان در کارهای عادی و خدماتی مورد استفاده قرار گرفته است و این قشر بر خلاف توانمندی‌ها و ظرفیت‌هایی که داشته‌اند، نتوانسته‌اند در سمت‌های مهم و تصمیم‌ساز نقش آفرینی کنند. اگر قرار است شرایط را برای توسعه کشور، رفاه مردم و تولید ثروت که منافع ملی و جمعی در آن دیده می‌شود، فراهم کنیم باید با اصلاح قوانین و تأمین زیرساخت‌ها قدم برداریم. همه گروه‌ها، مدیران، نهادهای حاکمیتی، نمایندگان مجلس باید برسر منافع ملی کشور اجماع داشته باشیم و باید در تصمیم‌گیری‌ها اشتراک داشته باشیم تا پیشرفت مبتنی بر حق و حاکمیت مردم، را با در نظر گرفتن منافع ملی تأمین کنیم.

بعد از قانون اساسی کشورمان، قانون کار بزرگ‌ترین قانون است، این قانون دارای ۲۰۳ ماده و ۲۱ تبصره است که در ۱۲ فصل تنظیم شده است. این قانون در مسیری باید اصلاح شود تا بازار کار به درستی به سمت تولید ثروت و ایجاد مشاغل گسترده حرکت کند و نیروی کار با عرق ملی و اشتیاقی کار کنند. ضمن اینکه مهم‌ترین موضوع نیروی کار، بحث تأمین معیشت و امنیت شغل است که اگر این مسأله به درستی دیده شود کشور به مسیر توسعه، پایداری و آبادانی حرکت می‌کند.

در زمان‌ها و مقاطع مختلف برای اصلاح قانون کار صحبت شده است، در دولت سیزدهم هم این صحبت‌ها شده است و لایحه‌ای تهیه شده است. که به نظر می‌رسد رویای امنیت شغلی کارگران محقق شده است.

مهم‌ترین مسائلی که در اصلاح قانون کار مورد تأکید قرار گرفته است را توضیح بفرمایید و اینکه

خواسته جامعه کارگران از اصلاح قانون کار را چطور ارزیابی می‌کنند؟
جامعه کارگران چندین مسأله را در بحث اصلاح قانون کار خواستار هستند که یکی از این مسائل بحث امنیت شغلی است. این امنیت زمانی فراهم می‌شود که بازار کار توسعه پیدا کند و وقتی بازار کار گسترش پیدا می‌کند که در آن شاهد کارخانه‌ها و بنگاه‌های بزرگ تولیدی و صنعتی باشیم تا اقدام کار نتوانست با کارفرما بنا به دلایل و حقوق و منافع کاری به گونه‌ای باشد که اگر نیروی کار تخصصی که دارد کار کند، بتواند جذب کارگاه تولیدی دیگری شود و این نیروی کار بیگار نشود.

امنیت شغلی با زور قانون فراهم نمی‌شود، اولین و مهم‌ترین ابزار تأمین امنیت شغلی، بزرگ کردن ظرفیت‌های اقتصادی، تولیدی و صنعتی در کشور است، باید در این جهت قدم برداریم. رهبر معظم انقلاب اسلامی در سال‌های مختلف به موضوع تولید و اقتصاد اشاره کردند و امسال را به شعار «جهش تولید با مشارکت مردم» نامگذاری کردند

انتخاب این شعار تأکید بر تولید ملی و نقش حیاتی مشارکت همگانی مردم در تحقق این هدفگذاری ملی است. از این رو تکلیف دولت مشخص شده است تا با مشارکت مردم در اقتصاد، تولید را رونق داده و مشاغل متعددی را برای کشور فراهم کند.

برای اینکه کارگران نقش آفرینی بیشتری در جهت چشم تولید و بهبود اقتصاد داشته باشند باید خواسته‌ها و مطالبه‌گری آنها مورد توجه قرار گیرد. خواسته آنها چند مورد است که یکی از آنها در فصل ششم قانون کار است، کارگران می‌خواهند که تشکیل نهادهای مستقل، استانداده و صنفی در ایران داشته باشند، تشکلی کارگری برآمده از دل کارگران باشد تا با درک شرایط اجتماعی و اقتصادی و

لایحه اصلاح قانون کار یکی از خواسته‌های اصلی کارگران در راستای امنیت شغلی بود که در این دولت پس از ۲۵ سال محقق شد. دولت سیزدهم در راستای رفاه اجتماعی و امنیت خاطر کارگران، پیش‌نویس این لایحه را تدوین کرد و آن را با شرکای اجتماعی درمیان گذاشت. این لایحه در ۱۷ اردیبهشت امسال در هیأت وزیران به تصویب رسید و برای تصویب نهایی آن به مجلس ارائه شد. بنا به گفته علی حسین رعیتی فرد، معاون روابط کار وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، این لایحه به منظور جلوگیری از بهره‌کشی غیرقانونی از کارگران و سوءاستفاده از آنان و همچنین موضوع قراردادهای سفیدامضا و لایحه امنیت شغلی کارگران که در هیأت وزیران به تصویب رسیده است به مجلس شورای اسلامی ارسال می‌شود.

به طور کلی اصلاح قانون کار با هدف ایجاد یک چهارچوب قانونی منصفانه و متعادل برای روابط کاری، حفظ حقوق کارگران، ارتقای عدالت اجتماعی، ایجاد استقرار و ثبات در بازار کار و توسعه اقتصادی تصویب می‌شود و در عین حال وظایف و تکالیف کارفرما برای حفظ این حقوق و تنظیم مناسبات محیط کار نیز تبیین شده است؛ قانونی که دارای ۱۴ ماده و ۲۱ تبصره است و در ۲۶ شهردوره‌ماه ۱۳۶۹ در مجلس به تصویب رسیده و بر اساس پیشنهاد دولت قرار است با تغییراتی در مفاد ۵، ۵، ۶ و ۷ مواجه شود.

این تغییرات شامل موارد زیر است:

ماده ۱- در حالی که طبق قانون فعلی، بیمه بیکاری شامل مشمولین قانون تأمین اجتماعی، قانون کار و کشاورزی می‌شود، بر اساس اصلاحیه دولت «کلیه مشمولین قانون تأمین اجتماعی مصوب سال ۵۴ و اصلاحات بعدی آن در سال ۶۹،

سایر مسائل، قدرت کافی برای دفاع و مطالبه‌گری از کارگران را داشته باشند. براساس فصل ششم قانون کار، در اجرای اصل بیست و ششم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و به منظور حفظ حقوق و منافع مشروع و قانونی و بهبود وضع اقتصادی کارگران و کارفرمایان، که خود متضمن حفظ منافع جامعه باشد، کارگران مشمول قانون کار و کارفرمایان یک حرفه یا صنعت می‌توانند مبادرت به تشکیل انجمن‌های صنفی کنند.

طبق این بند قانون، تشکلی کارگران، شورای اسلامی کار تعریف شده است که این نهاد، یک نهاد غیر کارگری است و ارتباطی با تشکلی‌های کارگری ندارد. اصل ۱۰۳ قانون اساسی تکلیف را مشخص کرده است طبق این قانون؛ به منظور تأمین قسط اسلامی و همگاری در تهیه برنامه‌ها و ایجاد هماهنگی در پیشرفت امور در واحدهای تولیدی، صنعتی و کشاورزی، شوراهایی مرکب از نمایندگان کارگران و دهقانان و دیگر کارکنان و مدیران، و در واحدهای آموزشی، اداری، خدماتی و مانند اینها شوراهایی مرکب از نمایندگان اعضای این واحدها تشکیل می‌شود. چگونگی تشکیل این شوراهای و حدود وظایف و اختیارات آنها را قانون تعیین می‌کند. این در حالی است که در ترکیب شورای اسلامی کار فیلترهایی قرار گرفته است که نقض قانون‌های بین‌المللی است، کارگران باید خودشان نمایندگان را

انتخاب کنند و ذیل قانون اساسی کار کنند از این رو نباید فیلترهای محدود کننده‌ای وجود داشته باشد که منجر شود تا نمایندگان کارگران سازمان یا نهاد مستقلی نداشته باشند این امر باعث می‌شود تا کارگران دچار یأس و ناامیدی شوند.

وضعیت نهادهای مستقل کارگری باید اصلاح شود. شوراهای اسلامی نماینده اصلی کارگران در کشور هستند که این

لایحه‌ای که خواست کارگران را انعکاس می‌دهد

مجمع تشخیص صلاحت نظام، قانون مقررات خاص مناطق آزاد تجاری، صنعتی و ویژه اقتصادی، پارک‌های علم و فناوری و شرکت‌های دانش‌بنیان اعم از کارهایی یا ماهیت دائمی و غیردائمی» مشمول مقررات این قانون هستند. ضمن اینکه گامکان مطابق قانون فعلی، «بازنشستگان و ازکارافتادگان کلی»، «صاحبان حرف و مشاغل آزاد و بیمه‌شدگان اختیاری» و «اتباع خارجی» از شمول این قانون مستثنی هستند. ماده ۵- در قانون فعلی، حق بیمه بیکاری ۳ درصد مزد بیمه شده است که توسط کارفرما تأمین و پرداخت خواهد شد. در قانون پیشنهادی، حق بیمه بیکاری به میزان ۲ درصد است که ۲ درصد آن توسط کارفرما و یک درصد توسط بیمه شده (کارگر) پرداخت می‌شود. در عین حال بر اساس تبصره اضافه شده به این ماده، «جبران کسری حساب بیمه بیکاری» بر عهده دولت است. دولت مدعی است این اقدام برای کاهش ناترازی صندوق انجام خواهد گرفت. ماده ۶- طبق قانون فعلی، بیمه شده باید قبل از بیکار شدن حداقل ۶ ماه سابقه پرداخت حق بیمه داشته باشد و مدت دریافت حقوق بیکاری نیز در سوابق بازنشستگی ازکارافتادگی و فوتی او لحاظ می‌شود. در حالی که در اصلاحیه پیشنهادی، حداقل سابقه به یک سال افزایش یافته و در مدت دریافت مقرری، فقط یک سال اول در سابقه بازنشستگی لحاظ می‌شود و تمام مدت بابت ازکارافتادگی و فوت محسوب خواهد شد. ماده ۷- طبق ماده ۷، مدت مقرری بیمه بیکاری فعلی برای مجردین حداکثر ۳۶ ماه و برای متأهلین حداکثر ۵۰ ماه است، اما در اصلاحیه پیشنهادی دولت، این میزان برای مجردین به ۲۱ ماه و برای متأهلین به ۲۴ ماه تقلیل پیدا کرده است.

امر غیراستاندارد و در انحصار عده‌ای است که اجازه نمی‌دهند کارگران منفعت ملی ببرند. اکنون یکی از موارد مهم اصلاح قانون کار، ایجاد تشکلی‌های مستقل کارگری است که باید در ماه‌های آینده و در دولت جدید به مطالبات مردمی توجه شود که نهادهای صنفی، مدنی و علمی به عنوان مشارکت مردم شکل بگیرد. این امر از طریق تسهیل دادن و شو تبلیغاتی محقق نمی‌شود و باید عملیاتی شود تا شاهد جلب مشارکت‌های مردم در مباحث اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی در کشور باشیم. تشکلی‌های کارگری باید به عنوان بازوهای مشورتی تصمیم‌ساز در کشور باشند که نیازهای بخش‌های جمعیتی و طبقاتی را مطالعه‌گری کنند، در بخش کارگری این ضرورت به خاطر تعداد کارگران و اهمیت به نیروی کار و بازار وجود دارد. اکنون بیش از ۵۰ درصد جامعه ما را کارگران و خانواده‌های آنان تشکیل داده‌اند از این رو باید به نیازهای این قشر توجه شود.

دومین موضوع که در اصلاح قانون کار باید مورد توجه قرار گیرد بحث معیشت و دستمزد کارگران است، طی این سال‌ها بحث معیشت و دستمزد نیروی کار مهم‌ترین مسأله است که آسیب دیده‌اند کارگران نتوانسته‌اند به دستمزد واقعی دست یابند.

درباره وضعیت دستمزد در اصلاح قانون کار توضیح دهید، قرار است به چه شکلی مورد توجه قرار گیرد؟
اصلاح قانون کار هم برای توجه به بازار کار، توسعه کشور و تولید ثروت ضرورت دارد. بحث دستمزد یکی از مهم‌ترین مسائل و دغدغه کارگران است اگر سرپرست خانوار درآمد کافی برای تأمین نیاز و رفاه نداشته باشد خانواده آن، دچار فروپاشی می‌شود در ۲۰ سال اخیر روند تنزل معیشتی را در کارگران، بازنشسته‌ها و کارمندان شاهد هستیم

صدور گواهینامه مهارت برای کارآموزان و افزایش ۱۱۷۰ درصدی در حوزه مسابقات آزاد، ملی و بین‌المللی مهارت در دولت سیزدهم نسبت به مدت مشابه در دولت گذشته رقم خورد.

ظرفیت مراکز جوار کارگاهی ۵۰ درصد افزایش می‌یابد
یکی از برنامه‌های مهم سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای برای راستای تحقق شعار سال، افزایش تعداد مراکز آموزش جوار کارگاهی است. در همین راستا، ظرفیت مراکز جوار کارگاهی ۵۰ درصد افزایش خواهد یافت. ارتقای مراکز جوار کارگاهی و آموزش و سنجش صلاحیت در اولویت برنامه‌های سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای در سال جاری است. سایر برنامه‌های تحولی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای برای راستای تحقق شعار سال، افزایش ارائه آموزش‌های مهارتی به گروه‌های هدف، توسعه مهارت آموزی در حوزه رقومی (دیجیتال)، توسعه مراکز کارآموزی جوار کارگاهی و بین‌کارگاهی در راستای افزایش مشارکت مردمی، رتبه‌بندی

کار قرار گرفت و طرح‌های مختلف اجرایی شد که در نهایت بیش از ۴ میلیون و ۵۰۰ نفر در کشور موفق به کسب آموزش‌های مهارتی شدند. براساس گزارش سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور، در سه ماه نخست امسال نیز ۴۵۲ هزار و ۲۳۶ نفر ساعت آموزش برگزار شده است. در همین مدت، ۴۰۳ هزار و ۱۹ نفر مورد سنجش مهارت فنی و حرفه‌ای قرار گرفتند و برای ۱۹۶ هزار و ۸۳۲ گواهینامه مهارت صادر شد. در حال حاضر ۶۵۸۱ مرکز دولتی، بیش از ۲۱ هزار آموزشگاه آزاد و تدوین بیش از ۱۱ هزار استاندارد آموزشی برای مهارت‌آموزی و ایجاد شغل در کشور را شاهد هستیم.

رشد ۱۳۰۰ درصدی در صدور مجوز آموزشگاه‌های آزاد
ضمن اینکه اقداماتی از جمله ۱۳۰۰ درصد رشد در حوزه صدور مجوز آموزشگاه‌های آزاد، رشد واحدهای پذیرنده آموزش در محیط واقعی کار، افزایش ۴۸ درصدی سنجش مهارت و صلاحیت حرفه‌ای، رشد ۷۲ درصدی

کار اجرا می‌شود که یکی از این طرح‌ها، طرح نخلستان با هدف ارتقای ظرفیت اشتغال‌پذیری آنان از طریق اجرای دوره‌های مهارتی در حوزه نوآوری و کارآفرینی فناوری‌های نوین یا دانش‌بنیان است. در همین راستا، تفاهنامه اجرایی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برای طرح نخلستان و مهارت‌افزایی فارغ‌التحصیلان دانشجویی در مرکز تربیت مربی و پژوهش‌های فنی و حرفه‌ای، صورت گرفته است. فارغ‌التحصیلان به مدت ۳ تا ۶ ماه مهارت‌های لازم در حوزه فناوری اطلاعات را سپری می‌کنند و با کسب تجربه و مهارت می‌توانند در بازار کار مشغول شوند.

یکی از برنامه‌های مهم سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای در راستای تحقق شعار سال، افزایش تعداد مراکز آموزش جوار کارگاهی است. در همین راستا، ظرفیت مراکز جوار کارگاهی ۵۰ درصد افزایش خواهد یافت

عکس: ابو الفضل نسایی / ایران

کار در محیط واقعی دارند. از این رو این طرح باعث می‌شود تا پس از سپری کردن دوره‌ها، با اعتماد به نفس بیشتر وارد بازار کار شوند.

طرح نخلستان برای فارغ‌التحصیلان دانشگاهی

ضمن اینکه برای فارغ‌التحصیلان دانشگاهی طرح‌های دیگری در کنار این طرح آموزش در محیط واقعی

جذب بازار کار می‌شوند؟
بررسی‌های سازمان فنی و حرفه‌ای کشور نشان می‌دهد، ۸۰ درصد افرادی که در این طرح شرکت کردند، وارد بازار کار و از این فرصت بهره‌مند شدند.

مشارکت ۴۵ درصد از فارغ‌التحصیلان دانشگاهی در طرح آموزش محیط واقعی کار
طرح آموزش در محیط واقعی کار

برای همه متقاضیان است که شامل دانشجویان، فارغ‌التحصیلان و سایر اقشار هدف است. این در حالی است که بیش از ۴۵ درصد افرادی که برای کسب مهارت‌های فنی و حرفه‌ای در مراکز و آموزشگاه‌های سازمان فنی و حرفه‌ای شرکت می‌کنند، فارغ‌التحصیلان دانشگاهی هستند که مراحل تئوری و نظری را در دانشگاه‌ها سپری کرده‌اند و اکنون نیاز به کسب